

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Magisterská diplomová práce

2024

Alexey Evstigneev

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Magisterská diplomová práce

Otcovy dopisy

Alexey Evstigneev

Plzeň 2024

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění
Studijní program Audiovize
Specializace animovaná a interaktivní tvorba

Magisterská diplomová práce
Otcovy dopisy

Alexey Evstigneev

Vedoucí práce: Doc. MgA. Domlátil Vojtěch

Katedra audiovize

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2024

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Alexey EVSTIGNEEV**
Osobní číslo: **D21N0001P**
Studijní program: **N0211A310006 Audiovize**
Specializace: **AU – specializace Animace / MgA.**
Téma práce: **Otcovy dopisy**
Zadávací katedra: **Katedra výtvarného umění**

Zásady pro vypracování

koncepce / technický scénář / vizuál / animační zkouška / animace / střih / postprodukce / zvuk

Rozsah: 5-15 min.

Tvůrčí záměr: vytvořit animovaný film.

Způsob realizace: digitální animace / stop-motion.

Cíl: dokončení filmu.

Předpokládaný charakter výstupu: Animovaný film v rozsahu 5 – 15 min.

Rozsah průvodní zprávy: minimálně 3 normostrany.

Rozsah teoretické části: **min. 3 normostrany**
Rozsah praktické části: **vyplyne ze zpracování DP**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

DUTKA, Edgar. *Minimum z dějin světové animace*. 2. vyd. V Praze: Akademie múzických umění, 2012. ISBN 9788073312534.

KUBÍČEK, Jiří. *Úvod do estetiky animace*. Praha: Akademie múzických umění v Praze, Filmová a televizní fakulta, Katedra animované tvorby, 2004. ISBN 80-7331-019-8.

Vedoucí diplomové práce: **Doc. MgA. Vojtěch Domlátil**
Katedra výtvarného umění

Datum zadání diplomové práce: **31. května 2022**

Termín odevzdání diplomové práce: **28. dubna 2023**

LS.

MgA. Vojtěch Aubrecht v.r.
děkan

Mgr. Jindřich Lukavský, Ph.D. v.r.
vedoucí katedry

V Plzni dne 13. září 2022

Prohlašuji, že jsem umělecké dílo vypracoval(a) samostatně a nejedná se o plagiát.

A handwritten signature in black ink, enclosed within a hand-drawn oval border. The signature is stylized and appears to be a combination of letters, possibly 'E' and 'P'.

Plzeň, duben 2024

podpis autora

Obsah	
1 Mé dosavadní dílo v kontextu specializace	6
2 Výběr tématu	7
3 Dílo	9
4 Postup tvorby	
4.1 Koncept	11
4.2 Technika	16
4.3 Proces tvorby	19
5 Resumé	20
6 Resumé (English)	20
7 Seznam použitých zdrojů	21
Knižní a periodická literatura	
Internetové zdroje	
8 Seznam příloh	22

1. Mé dosavadní dílo v kontextu specializace

Jmenuji se Alexey Evstigneev, 26 let, z Ruska. Narodil jsem se v Šatuře, 140 km od Moskvy. V roce 2015 jsem nastoupil na Moskevský institut kinematografie, VGIK a v roce 2020 jsem jej dokončil. Natáčel jsem sociální a politické filmy. V roce 2019 jsem natočil film "Trať", líčící den ve vlaku projíždějícím poslední železniční trasou přes Kavkaz; uvnitř vlaku je osamělý strojíř a probíhají tam rozhovory cestujících různých generací.

Ve filmu "Zlaté knoflíky", který jsem natočil v roce 2020, jsem zaznamenal budoucí hrdiny prezidentské vojenské školy kadetů v Moskvě, která vzdělává dobrovolníky pro službu ve Federální gardě, založené v roce 2016 Vladimírem Putinem. "Každý může ve svém životě vykonat hrdinský čin," zdůrazňuje instruktor. Ale na pozadí propagandy se mi podařilo zachytit extrémní křehkost dětí, smíchanou s železným přesvědčením dospělých.

Tváří v tvář omezením dokumentární tvorby v Rusku i omezeným možnostem samotného klasického dokumentárního filmu jsem začal jako nezávislý student navštěvovat kurz animace. V roce 2021 konečně natočil svůj první animovaný film "Máminy vlasy", oceněný na mnoha festivalech.

V "Otcových dopisech" vyprávím příběh Alexeje Feodosijeviče Vangengeima, meteorologa, který mluvil s mraky a kreslil zázraky pro svou dceru. Jako oběť stalinských represí byl odsouzen k nuceným pracím na Soloveckých ostrovech za sabotáž kvůli nesprávným předpovědím. V gulagu se Vangengeimovi zdálo, že si pro sebe zachoval jen něžné světlo dětství, kreslil hádanky a herbáře pro svou dceru, vždy dbal, na to, aby před ní nezpochybnil autoritu Stalina. V tomto animačním projektu hovořím také o předávání a odolnosti. O mužích, kteří přenesli skrze generace bláznovství svých pánů. Zvažuji historii, jak by o ní mohla vyprávět dcera meteorologa, o tomto dědictví z předešlé generace; o generaci, která byla zlomena tím, že otcové a mnozí další obětovali své životy, aby nakonec viděli současné Rusko, které známe. Generace po generaci se hněv stále rozvíjí před

věrným ideálem. I když film hovoří o Rusku a stalinském teroru, téma je stále univerzální, protože jsme přesvědčeni, že vztahy mezi otcem a dcerou, stejně jako portrét režimu, který pohlcuje životy, rezonují v srdci a myslí každého diváka, ať už je otec nebo dítě, ať už byl postižen nespravedlností nebo surovostí systému.

Ačkoli byly poslední dva roky těžké, byl jsem také vybrán na prestižní workshopy jako "IDFA Talent Award", "Fajr International Film Festival Talent Campus Workshop", "Euro Connection" na festivalu Clermont-Ferrand a CEE Animation Forum.

Studium na Fakultě animace na SUTNARCE mi dalo hlubší a profesionálnější znalosti animace a pomohlo mi vytvořit animovaný film "Otcovy dopisy", který vznikl ve francouzské produkci s "moderato films"(a) a měl premiéru na festivalu v Clermont-Ferrand.

2. Výběr tématu

Jednou v roce 2018 jsem navštívil výstavu, na které byla historie Gulagu prezentována a analyzována skrze rostliny, které vězni přinesli na svých podešvích ze všech koutů světa a jak tyto rostliny samy dál rostly v táborech. Tehdy jsem poprvé zjistil o příběhu Alexeje Vangengejma - profesora a ministra meteorologie, odsouzeného a bez viny vězněného v Soloveckém táboře. Až do samé popravy se ve svých dopisech dceři, doplněnými kresbami a herbáři, představoval nikoliv jako vězeň, ale jako vědec-cestovatel na expedici, která bohužel nikdy neskončila.

Jejich příběh mi připadal výjimečný, přesahující sovětské období. V něm se uchovalo něco navíc, něco zároveň intimního a univerzálního, co by mohl pochopit kdokoli na tomto světě: procházela jím bezpodmínečná otcovská láska k dceři navzdory času a vzdálenosti.

Skrze tyto dopisy prosvítala historie sovětského gulagu na pozadí otce, který chtěl, aby jeho dcera žila jako v pohádce, dokonce i za těch nejkřutějších okolností. Herbáře, které jí posílal, byly shromážděny v těchto podmínkách s velkým úsilím, a křehkost těchto květů odrážela křehkost lidského života. Celý smysl Vangengejmovy existence se soustředil v těchto dopisech, v touze dát dceři šťastné dětství, i když riskoval vlastní život - v roce 1937 byl Vangengejm spolu s dalšími 1110 vězni popraven a pohřben do hromadného hrobu a jeho tělo nikdy nebylo identifikováno.

Příběh profesora je tragédií, ale zároveň je to silné svědectví odolnosti. Láska k zázrakům a tajemstvím přírody je nejsilnější na světě a umožnila mu přežít navzdory utrpení. Pomyslel jsem si, že jestli mě jejich příběh tak hluboce zasáhl, pak dnes, po téměř sto letech, by zasáhl i jiné lidi.

Skrze jedinečný a zároveň obecný osud Alexeje Vangengejma tento film vypráví o zavražděné "revoluční naději", o milujícím otci uprostřed obrovského totalitního experimentu na "převýchovu" lidí, zvířat a přírody. Politické represe v Sovětském svazu nebyly dostatečně ztvárněny žádným ruským filmem. A obecně nás ve škole již od raného věku učili vnímat represu jako výjimečné, ale nezbytné opatření. Proto se takové násilí stále opakuje.

Příběh profesora Vangengejma nás učí, že vždycky budeme schopni, i v tragických okolnostech, najít v sobě sílu zůstat lidmi. Myslím si, že je nyní extrémně důležité, abychom natočili film o této temné době, která se tak strašlivě rýmuje s naší dobou.

Dokončením scénáře jsem si uvědomil, jak důležité je hluboce se ponořit do tématu a pokusit se ho rozvinout z různých úhlů. Okamžitě se dostaneme do reality 30. let. Bude to doba velkého komunistického experimentu, doba, kdy vlády vyhlásily válku přírodě, chtěly měnit směry řek, zamrzat pouště a pěstovat kukuřici na severním pólu. Ale spolu s tím se musel změnit i člověk - proto byly vytvořeny tábory, tehdy se zdálo, že "práce pomáhá špatnému člověku převychovat se".

Už je jasné, že to bylo pouze záminkou k otroctví a využívání levné pracovní síly k zvednutí ekonomiky. Ale v té době z celé země proudily do Moskvy zprávy o tom, jak se experiment daří. Ale to bylo jen na papíře, a to, kam tento experiment skutečně vedl, se pokusíme ukázat ve filmu. Každá postava uvnitř tohoto experimentu se setká s dilematem a ukáže, jestli je schopna najít v sobě sílu zůstat člověkem v nadlidských okolnostech. A hlavní linií bude příběh profesora Vangengejma a jeho fantazií. Postupně když se dostává do stále strašnějších podmínek, začíná se ponořovat do světa své korespondence a drsná realita začíná být nahrazována "spravedlivou fantazií" - jaký by měl tento svět být.

To není únik z jeho strany - myslím si, že je to důsledek pevné životní pozice a touhy pomoci dceři nepodlehnout. Vangengejm nežije v růžových brýlích: nestaví Stalina "svatým", jak by se mohlo zdát, s ohledem na jeho loajalitu a absenci fyzického odporu a dokonce i hněvu na moc v korespondenci. Myslím si, že by to nemohl napsat s ohledem na cenzuru. Myslím si, že si uvědomuje skutečný stav věcí, ale do posledního okamžiku věří a doufá, že to byla "hrozná nespravedlnost", která se mu stala. Věří, že to je jen chyba, a že dříve nebo později zvítězí spravedlnost.

A tak se samozřejmě stane, ale až během rehabilitace v roce 1956, devatenáct let po jeho smrti. Náš film je v jistém smyslu také pokus o obnovení poctivé minulosti. I když spravedlnost v přírodě a historii neexistuje, stále stojí za to si ji představit.

3. Dílo

Vzhledem k tomu, že tyto události se odehrály dávno, rozhodl jsem se vyhnout se realistickému a čistě historickému přístupu při tvorbě filmu. Tento příběh je třeba vyprávět z nového úhlu pohledu na fenomén gulagu. Měla by to být pohádka, podobenství, které by se mohlo odehrát kdekoli,

kde je dobro potlačováno zlem, kde jsou porušována základní lidská práva, kde lidé v honbě za "světovým štěstím" přestávají brát v úvahu oběti a následky.

Například na Soloveckém táboře bylo několik velitelů během celé doby, někdo byl více "liberální" a pořádal divadelní představení, zatímco jiní bez rozdílu stříleli lidi. Ale tím, že zastávali tuto funkci, nesli na svých bedrech "břemeno odpovědnosti" za "převýchovu" lidí, všichni se v nějaký okamžik poddali pokušení moci a začali ji využívat ve prospěch svých osobních motivů. Většina z nich za to byla také popravena.

Také to může být typický sovětský vědec, který stojí před dilematem - pomoci svému příteli, někdy i konkurentovi, a obětovat kvůli němu svou kariéru, nebo to neudělat a také využít lákavý represivní stroj. Každý v daný okamžik jednal jinak, osud Alexeje Vangengejma nebo jeho přítele Otty Schmidta je příkladem - jeden zemřel v anonymitě v gulagu a druhému zpívají hymny a staví mu památníky.

Zároveň chci vyprávět příběh v animaci z pohledu fantazie profesora, jako by to byla pohádka pro jeho dceru, malou Eli. Chci divákům představit historii gulagu prostřednictvím těchto dopisů, psaných na cigaretovém papíře, a s emocemi, které Eleanor prožila čtením. Tam objevila ráj, město-zahradu, obývané kvetoucími rostlinami, roviny, kde žijí zvířata, která nikde jinde nenajdete, vzácná světla a povětrnostní jevy, které jí její otec, velký meteorolog a badatel, pečlivě popisoval. Postupně se však pravda dostává k Eleonoře, ničí tento kouzelný dětský svět. Těžké vojenské boty rozdoupou květiny, krev vězňů napájí zemi a krásný, úžasný les, který její otec zasadil se svými spoluvězni v drsném severním podnebí Soloveckých ostrovů, se promění v záhon s portrétem Stalina. Teprve ke konci bude pro otce čím dál těžší udržet vytvořenou iluzi a dcera která se dozvěděla jinou pravdu, si bude muset vybrat, komu věřit.

Herbáře, které své dceři poslal, se zdají být silnou metaforou osudu Vangengejma. Sbírají svěží květ, vkládají ho mezi tlusté svazky knih, zbavují

ho světla, dokud nevypaří veškerá vlhkost, zbývá jen zbytek jeho životní síly. Stejně tak Vangengejma, na začátku jeho života, odváží na sever, na Solovecké ostrovy. Stejně jako tisíce dalších, zvadne a uschne jako květ. Paralelně s tímto příběhem vypráví své dceři o cyklech kvetení pampelišek, od narození až po smrt. Z útržků papíru plánujeme vytvořit animovaný svět, rýmující křehkost osudu Vangengejma s křehkostí pampelišky.

Ale výstava byla před válkou, od té doby se prakticky vše změnilo. Taková výstava se už nemůže konat nyní. V prosinci také ruská vláda zakázala nevládní organizaci "Memoriál" - ruskou lidskoprávní organizaci a organizaci na ochranu paměti obětí sovětské moci, založenou v roce 1989, a její vůdce a členy již soudí pod vymyšlenými články. Oni a jen oni uchovali veškerý archiv profesora Vangengejma.

Naštěstí se mi podařilo naskenovat celý archiv profesora Vangengejma, na základě kterého jsem vytvořil film "Otcovy dopisy".

4. Postup tvorby

4.1. Koncept

Díky spolupráci s Memoriálem **(b)** jsem mohl prostudovat archivy korespondence Alexeje F. Vangengheima s jeho dcerou Eleonorou. V korespondenci mezi Alexejem F. Vangengheimem a jeho dcerou Eleonorou našel jsem velké množství kreseb, lekcí z matematiky a botaniky, hádanek a rébusů, mozaiky a herbáře. Všechny tyto ilustrace byly velmi odlišné techniky - a proto jsme se rozhodli s umělkyní Dashou Dorofeevou vytvořit tento animovaný film ze smíšených médií.

Tento film je víc než jen ilustrací dopisu; zavádí nás do světa dopisu a autorova exilu, vnitřní a geografický exil profesora Vangengheima. V tomto příběhu jsme se zaměřili na dopis, který Vangengheim poslal své dceři: z našeho pohledu nejobraznější, o životním cyklu pampelišky. Nechtěl jsem

vytvářet jednoduchou kolážovou animaci (která by vytvářela odstup mezi divákem a těmito událostmi, mezi divákem a historií). Odmítl jsem také myšlenku použít obrazy z období SSSR (**B**) – avantgarda, R.Falk (**E**), socialistický realismus, Petrov-Vodkin, Deineka (**D**), Rodčenko) a myslím si, že estetiku filmu založíme především na podstatě a formě Vangengheima zaslaných v dopisech - poupata, listy, stonky pampelišek, listy, stonky a květy pampelišek (**A**).

Jestliže jsem se rozhodl založit tento film na estetice Vangengheimových kreseb a jeho herbáře, je to proto, že nesou univerzální symbol, metaforu: člověk v srdci totalitního systému je stejně křehký, jako je křehký člověk v srdci totalitního systému, jako tento herbář. Životní cyklus vězně gulagu je jako život a smrt květiny, která uvadá. A smrt květu, který uvadá a vadne. Květina je utržena, umístěna mezi tlusté svazky knih a zbavena světla dokud se z ní nevypaří veškerá vlhkost, zbytek životní síly. Jako tisíce tisíců dalších vězňů gulagu, Vangengheim uvadl. Své dceři říkával o cyklech kvetení pampelišky, od narození po smrt: tak právě prostřednictvím tohoto oživeného světa, který jsem se chystal znovu vytvořit.

Hlavní technikou, kterou jsem plánoval použít, byl vystřihovací papír. Na stránkách přechodové fáze byly zpočátku nakresleny a animovány pomocí klasické 2D techniky ruční kresby, poté byly pro větší plasticitu pohybu rozřezány na části.

Postavy byly vytvořeny z papíru, květin a herbářů. Kromě postav byla vytvořena také pozadí. Výstřižky z papíru byly zvoleny jako pokus o reflexi hmatatelnosti postav s cílem spojit je s živými květinami a suchými herbáři. Všechny postavy neleží rovně na ploše, ale žijí v basreliéfech, v poloobjemech zanechávající na listu stín. Tímto způsobem jsem zdůraznil jejich zranitelnost. Například když je Vangengheim popraven, roztříští se, rozpadne a rozsype na kousky jako umírající květina, pampeliška, která odlétá. Vangengheimova smrt tak odkazuje na zkázu našeho světa a zbytků naší lidskosti. (**J**)

Scénář animovaného filmu se zásadně liší od literatury, protože je hlavně

postaven na akcích a dialozích, zatímco popis okolního světa a pocity postav jsou často zjednodušeny. Nicméně tento scénář je bez dialogů, takže bylo zvláště důležité zaujmout pozornost diváka a vtáhnout ho do filmu pomocí obrazů. Postava a svět, ve kterém se nachází, jsou velmi abstraktní, takže jako umělec jsem musel vymyslet kouzelný svět filmu, najít výrazný obraz místa. V takovém případě je zvláště důležitá scéna zjevení, expozice, ve které se představuje hlavní hrdina a stanovují se pravidla světa, ve kterém žije. V animaci můžeme poznat vnitřní svět postavy pouze skrze její činy, zjistit, že je podobná nám a že s ní můžeme sympatizovat. Antagonista Vanhengejma je vyjádřen kolektivně - je to tábor, vězení, které drží hrdinu v zasněžené poušti.

Další pohonnou silou scénáře je tajemství. Kde se skutečně nachází hrdina a co mu brání vrátit se domů? To se dozvíme díky centrální události - během dalšího trhání květů z květináče je vědec chycen a potrestán za to. Setkání hrdiny se svou dcerou je finále filmu. To, co se ve skutečnosti nestalo, můžeme metaforicky vyjádřit skrze animaci - otec se vrací ke své dceři ve formě malého chmýří, jehož hlavní přání je splněno, a je uzavřen charakterní oblouk postavy.

Po vyřešení technické stránky začal sběr materiálů. Pro tyto projekty byly použity fotografie A. Vanhengejma a jeho dcery Eleonory, dopisy Vanhengejma, jeho kresby a herbáře. Některé z nich jsou uvedeny níže.

Pro rekonstrukci Moskvy a Soloveckého tábora z roku 1937 byly studovány rekonstrukce a fotografie soloveckých staveb, fotografie vězňů, snímky z dokumentárních filmů "Solovecký tábor (Solovecký tábor speciálního určení)" z roku 1927, "Kvetoucí mládí" z roku 1938, "Moc Solovecká. Svědectví a dokumenty" z roku 1988. Pro vývoj byly také cenné hrané filmy "Varlam Šalamov. Zkušenost mladíka" z roku 2014, "Ivan Děnisovič" z roku 2021, stejně jako fotografie moskevské architektury z 30. let a barevné fotografie Martina Manhofa z 50. let. **(B)**

Paralelně probíhalo hledání vizuálního řešení. Byly studovány práce

sovětských avantgardních umělců, jako jsou Alexandr Dejneka, Michail Larionov, Natalja Gončarova, Aristarch Ljentulov, Pavel Leonov, Robert Falk, Oscar Rabin, Igor Obrosof, Francesca Yarbusova. Při vývoji uměleckého řešení byly studovány naturalistické kresby samotného A. Vanhengejma a jejich barevná paleta. Bylo tedy vybráno hlavní umělecké stylizované směřování a barevná řešení.

Jako filmové reference byly použity také filmy režisérů Ryszarda Czekaly, Julie Voitové a Jurije Norštejna. **(F,G,H)** Tito tvůrci použili papír jako prostředek uměleckého vyjádření podle svých úkolů. Jejich umělecké objevy - kompozice záběru, materiály a textura objektů, stlačená barevná paleta, expresivní gesta a jiné - mi pomohly vytvořit nový umělecký obraz ve svém projektu.

Události příběhu pokrývají poslední den života Vanhengejma. Svět je rozdělen na dvě lokace se dvěma paralelními dějovými liniemi - tábor, kde vědec sbírá květiny a píše dopis, a Moskvu, kde probíhá prvomájový průvod. Eleonora, malá dcera hlavního hrdiny, běží domů, aby si přečetla nový dopis od táty, a aby mu připravila balíček. Tyto linie jsou spojeny voice-overem, kde mužský hlas jménem Vanhengejma čte text jednoho z dopisů. Lituje, že nemůže být v té době se svou dcerou a hrát si s ní, ale slibuje, že se brzy vrátí. V první části filmu nerozumíme, kde se vědec nachází; z textu dopisu se nám zdá, že on a další lidé pečují o pampelišky rostoucí uprostřed zmrzlé stepi. Ale až poté, co Vanhengejma ulomí několik květů a chytí ho při tom, pochopíme, že je v táboře, a nesbíral květiny jen tak odněkud, ale že je trhal přímo z květináče s portrétem Stalina. Za to je potrestán a rozpadne se na malá chmýří, která pak odletí do nebe. V tu dobu v Moskvě vidíme maminku, jak vybaluje nový dopis a skrývá před dcerou obálku, na které je napsána adresa tábora. Nakonec když Eleonora čte dopis u okna, přiletí chmýří a sedí jí na ruce. Otec a dcera se konečně setkali.

Maminka je jednou z postav, ale její role je tak malá, že bylo rozhodnuto

nezobrazovat její obličej, aby se nevytvářel zbytečný důraz. Totéž platí i pro všechny vězně kromě Vanhengejma, stejně jako pro strážce a lidi na průvodu. Jejich psychologičnost zůstala mimo vyprávění, jinak by v tak krátkém čase na obrazovce přitáhli příliš mnoho pozornosti. Tímto způsobem byla zdůrazněna spojitost otce a dcery, protože nakonec vidíme pouze jejich tváře a emoce v close-upu.

Postavy jsou na různých místech: Eleonora v jarní kvetoucí Moskvě a Vanhengejm v tajemném zasněženém světě. Jeho okolí tvoří pouze pustá sněhová pláň, zatímco její - světlé, živé, oslavující město. Aby se tento rozdíl vizuálně přenesl, byly stanoveny následující umělecké úkoly: zobrazit oslavující Moskvu a tajemnou zasněženou pláň, barevně oddělit tyto prostory a vymyslet techniku, která by spojila obě lokace a dějové linie.

Takže práce na storyboardu začal. Bylo rozhodnuto, že scény budou odhaleny postupně, aby se hned na začátku vyvinula specifičnost světa "Tatínkových dopisů".

Na začátku první verze scénáře šli Vanhengejm a další vězni v noci přes sněhovou poušť, aby pečovali o květiny v lese, a na obloze vidíme polární záři z profesorových dokumentárních kreseb. Později bylo rozhodnuto oddělit hlavní postavu od ostatních postav, aby měla možnost sbírat květiny tak, aby je nikdo neviděl. Ve finální verzi scénáře postava jde sama, aby utrhla květ v prvním stádiu růstu a první ho vložila do dopisu dcery.

Práce na návrzích.

Při práci s návrhy bylo hlavním úkolem vytvořit harmonické obrazy oslavující Moskvu a zasněžený tábor, vytvořit papírový svět, který byl vybarven barvami dokumentárních dopisů. Tyto světy měly zdůrazňovat postavy hlavních hrdinů, nikoli je pohlcovat, proto bylo rozhodnuto zjednodušit detaily města a lesa a věnovat pozornost jasným siluetám a detailním

plánům.

Vývoj postav

V tomto filmu jsou 2 hlavní postavy - Alexej Vanhengejm, otec, a Eleonora, jeho dcera.

Vanhengejm - 56letý meteorolog, profesor. Můžeme ho charakterizovat jako dobrého, oddaného otce a starostlivého rodiče, zkušeného badatele, ale celkově klidného a vyrovnaného člověka. Je znepokojen tím, jak probíhá dětství jeho dcery, a proto se zabývá jejím vzděláváním prostřednictvím dopisů.

Eleonora (6) - dívka, zvědavá a aktivní. Dopisy od otce jsou pro ni jednou z nejdůležitějších věcí a k nim má velmi citový vztah. Celá zeď v otcově pracovně je pokryta dopisy, které Eleonora dostala. Původně bylo plánováno zobrazit Eleonoru jako dospívající, ale nakonec bylo rozhodnuto zvýraznit kontrast mezi ní a otcem a udělat ji výraznější, a tak se její postava stala menší.

4.2. Technika

Při studiu archivu korespondence Alexeje Vangengejma s jeho dcerou Eleonorou jsem objevil velké množství kreseb, matematických a botanických lekcí, hádanek, hlavolamů a rebusů, mozaik a herbářů. Všechny tyto ilustrace byly vytvořeny nejrůznějšími technikami, což mě vedlo k rozhodnutí natočit tento film v animaci vyrobené z vyřezaného papíru.

Chtěl jsem, aby svět filmu vypadal tak, jako by všechny dopisy, každý kousek papíru poslaný s láskou dceři, vytvořily jedinečný vesmír a zdůraznily vyhnanství (jak vnitřní, tak geografické) profesora Vangengejma.

Chci postavit tento film na estetice Vangengejmových kreseb a jeho herbářů, protože poslední zmíněné v sobě nesou univerzální symbol, metaforu: člověk, který je v centru totalitárního systému, je stejně křehký jako tento herbář, jako "papírový vojáček". Životní cyklus vězně gulagu je podobný životu a smrti květiny, která vadne a usychá. Květinu utrhají, vkládají mezi tlusté svazky knih a zbavují světla, dokud nezmizí veškerá vlhkost, zbývá jen zbytek její životní síly.

Nechtěl jsem vytvářet jednoduchou kolážovou animaci, která by vytvářela distanci mezi divákem a těmito událostmi, mezi divákem a historií. Také jsem se vzdal myšlenky opírat se o obrazy té doby v SSSR - avantgardu, socialistického realismu: Petrov-Vodkin, Dejneka, Rodčenko, Malevič. Ale vypůjčil jsem si jejich barevnou paletu.

Vyřezaný papír byl vybrán jako pokus o zachycení hmatatelnosti postav, aby se sloučily do jednoho objemného puzzle. Ne všechny postavy budou ležet rovnoměrně na jedné rovině, ale budou žít jako reliéfy, v polovičním objemu, nechávajíc stín na papíře. Tím zdůrazníme jejich zranitelnost.

Například papírový Vangengejm se bude mačkat a trhat, žloutnout a poddávat se různým typům poškození, a v okamžiku popravy se roztrhne a rozletí na kusy, jako umírající květ, létající pampeliška.

S ohledem na zkušenost s používáním této techniky v krátkometrážním filmu jsem se rozhodl, že film bude natočen ve smíšené animační technice. Ale jako hlavní metodu používám animaci rámeček po rámečku vyřezaného papíru. Nebude to klasická technika animace kreseb. Proces natáčení se bude dělit na dvě fáze.

První fáze: pro rychlejší pracovní proces bude veškerá animace nejprve nakreslena a animována v klasické technice 2D kresby na počítači, bez úprav a barevného vyplnění. To však pomůže předem zkontrolovat, jak dobře vypadá scéna a udělat veškerý zvuk, dialogy a vidět téměř hotový film.

Druhá fáze: technická fáze, kde bude celá animace vytištěna na papíře, vyříznuta a nabarvena olejovou pastelkou podle připravených šablon. Poté

bude hotový animovaný film jen fotografován na jednoduchém stole, bez úrovní a složitého nasvícení.

Pro urychlení práce na animaci chci také použít zelený záznam animace a následné komponování scény v AfterEffects. To nám umožní rychleji pracovat s pozadím a postavami a také nám poskytne možnost úpravy.

Film je vytvořen technikou smíšené animace. Jako hlavní metodu jsme použili animaci po jednotlivých snímcích založenou na vystřihovánkách z papíru a na tzv. papírových vystřihovánek a herbářů. **(F,G,H)** Nebude se jednat o klasickou techniku artikulace kreseb. Postavy jsou kresleny a animovány ručně poté částečně vystřihovány, aby získaly větší plasticitu a tvárnost pohybu. Když jsme pracovali na animační technice, uvědomili jsme si, že svět papíru je hluboce zajímavý, ale chybí mu určitá atmosféra abychom se mohli plně ponořit do záběru, do příběhu. Proto jsme se rozhodli vytvořit objem pomocí olejových pastelů. Pozadí se noří do hluboké mlhy a rozpouští objekty. Pomocí pauzovacího papíru tedy vytvořili jsme různé stupně rozostření mezi popředím a pozadím a výsledný obraz se znovu složí z pomocí aplikace After Effects. **(L)**

Barevná paleta zahrnuje odstíny béžové, šedozeleň, červené, odstíny zvadlé odstíny vybledlých listů herbáře. Plánujeme použít podobné barevné schéma v celém filmu a nerozdělovat dva prostory filmu podle tónů. Jde o stejný svět. **(I,K)**

Když jsem pracoval na zápletce, vyloučil jsem možnost vyprávění příběhu na základě několika dopisů z korespondence mezi otcem a jeho dopisy mezi otcem a dcerou, ale odhalit pouze jeden, ten stávající o životním cyklu pampelišky. Ve filmu nejsou žádné dialogy: obraz doprovází pouze voice-over otce píšícího dopis. Voiceover, jak píše dopis Ele, zatímco pro ni trhá květiny. Text dopisu existuje jako kontrapunkt k vizuální stránce. Například když otec píše o bohatství své výpravy nebo o nové fázi rozkvětu pampelišky, vidíme podivné věci, které se s dopisem neshodují: paprsky reflektorů paprsky světla, lidi oblečené spíš jako vězni než jako vědci, strážné než vědci, strážci a jejich psi. Slyšíme štěkot, poplach. Prostřednictvím této

práce se zvukem a obrazem a velkého rozporu mezi tím, co vypráví voice-over, a tím, co je zobrazeno, je poselstvím filmu. Zvuk je garantem fantasmagorického světa vytvořeného otcem. Přestože se otec nachází ve světě fantazie, nechceme používat magický realismus nebo příliš mnoho fantazie. Práce se zvukem se podobá přeludu, "fata morgane", kterou vnímá pouze otec, z níž ho občas vytrhnou zvuky uvězněných dělníků, vojáků, psů a sněhu. Neplánujeme ani použít skladatele, ani podpořit patos přidávkem patosu pomocí extradiegetické hudby. Ta zůstane intradiegetická. Rádía, počasí, hluk z byt, zpěv dělníků v dálce bude tvořit soundtrack filmu. **(c)**

4.3. Proces tvorby

Díky této práci jsem si mohl projít cestu výroby filmu od začátku do konce. Napsal jsem scénář, představil projekt na několika pitchích (CEE animation forum, Euroconnection), vytvořil explikace, animatiku, půl roku jsem tvořil s týmem animátorů (Dasha Dorofeeva, Yulia Voitova) na rezidenci CICLIC **(d)** ve Vendôme (Francie). Vzhledem k tomu jsem musel odložit obhajobu diplomové práce na letošní rok. Film jsem také stříhal a dohlížel na ostatní členy štábu během postprodukčních fází ve Štrasburku. Nejtěžší bylo vybrat z mnoha vizuálních možností tu nejvýraznější a technicky nejlépe proveditelnou, zachovat stejný styl v celém filmu a skloubit hraný a dokumentární film. K tomu mi pomohly znalosti a zkušenosti, které jsem získal během studia.

V květnu 2021 se uskutečnila expedice na Solovecké ostrovy a lesní trakt Sandarmokh, aby prozkoumala skutečné místo událostí, pořídila náčrty a fotografie v muzeu. **(c)**

V letech 2022-2024 se Daria Dorofeeva se skicami účastní společné výstavy ve všech českých městech "Kde stromy mají tváře", věnované

památce obětí represí pohřbených v Sandarmohském traktu. **(e)**

V únoru 2023 měl film premiéru na festivalu v Clermont-Ferrand a na FranceTV. **(f)**

5. Resumé

Dne 8. ledna 1934 byl v Moskvě sovětskou politickou policií zatčen profesor Alexej Vangengheim, zakladatel meteorologické služby SSSR. Jeho dceři Elye byly tehdy pouhé 4 roky.

Blízký spolupracovník Vangengheima obvinil profesora z organizace spiknutí a falšování meteorologických předpovědí. Byl odeslán do gulagu na Soloveckých ostrovech, bývalém klášteře proměněném na vězení, kde probíhala bezprecedentní experimentální "reedukace" lidí, zvířat a přírody.

S nadějí, že ochrání svou dceru před tvrdou realitou represí a věříc ve své brzké propuštění a návrat, se rozhodl své dceři neříkat pravdu a posílal jí dopisy s kresbami a herbáři, jako by jeho vězení bylo velkou dobrodružnou expedicí a on byl vědeckým badatelem.

Ale "expedice" se protahovala a s každým uplynulým měsícem jeho věznění, se udržování iluze stávalo stále obtížnější a postupně pravda ničila kouzelný svět dětství.

6. Resumé (English)

On January 8, 1934, Pr. Alexey Vangengheim, the creator of the meteorological service of the USSR, is arrested in Moscow by the Soviet political police. His Daughter Elya, is only 4 years old.

A close associate of Vangengheim had accused the professor of being the organizer of a conspiracy and falsifying weather forecasts. He was sent to the Gulag on the Solovetsky Islands, a former monastery turned into a

prison, where an unprecedented experiment in "reeducation" of humans, animals, and nature was conducted.

Hoping to shield his daughter from the harsh realities of repression and believing in his imminent release and return, he decided not to tell the truth to his daughter and sent letters with drawings and herbariums, as if his imprisonment were one grand adventure, and he was a scientist-explorer.

But the "expedition" dragged on, and with each passing month of his imprisonment, maintaining the illusion became increasingly difficult and little by little, the truth destroyed the magical world of childhood.

7. Seznam použitých zdrojů

Knížní a periodická literatura

- KUBÍČEK, Jiří. *Úvod do estetiky animace*. Praha AMU 2004. 108 s. ISBN 80-7331-019-8
- DUTKA, Edgar. *Minimum z dějin světové animace*. Praha AMU 2004. 159 s. ISBN 8073310120
- SOLŽENICYN, Alexandr. *Souostroví Gulag*. Nakladatelství Azbuka 2017 ISBN: 9785389136892.
- POTAPOV, Vasilij, VANGENGEIM, Eleonora. *Návrat jména : Alexej Feodosjevič Vangenheim*. Moskva Mendělejevovy tabulky. 2005 ISBN ISBN 978-5-905354-34-2

Internetové zdroje

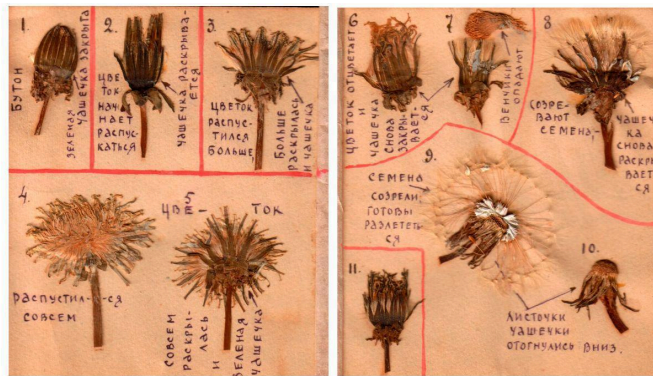
- a. MODERATO FILMS, Available from:
<https://moderatofilms.com/fathers-letters/>

- b. Memorial Česká Republika, Available from:
<https://www.memorial-czechia.cz/cs/>
- c. TÁTOVY DOPISY FILM. Vimeo. Available from:
<https://vimeo.com/848796291> (password: ELYAEN2023)
- d. CICLIC. En résidence : Father's Letters réalisé et écrit par Alexey Evstigneev. 13/10/2022. Available from:
<https://animation.ciclic.fr/actualites/en-residence-father-s-letters-realise-et-ecrit-par-alexey-evstigneev>
- e. GULAG.CZ. Výstava Sandarmoch - kde stromy mají tváře. 11. 01. 2022. Available from: <https://gulag.cz/cs/projekty/sandarmoch>
- f. CLERMONT-FERRAND IFF. 46th National Competition. 17 December 2023. Available from:
<https://clermont-filmfest.org/en/46th-nat-competition/>

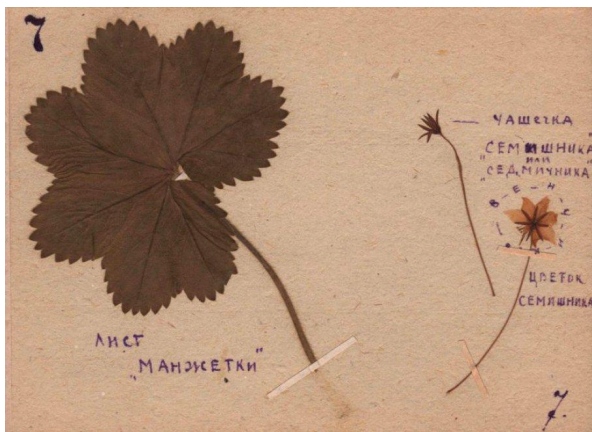
8. Seznam příloh

- A) Archiv Alexeje a Elie Vangenheimových
- B) Barevné fotografie Moskvy stalinské éry
- C) Expedice do Sandarmochu
- D) A. Deineka
- E) R. Falk
- F) F. Yarbusova
- G) a/f "Rain" rež. Yulia Voitova
- H) a/f "Syn" režie: Ryszard Czekala
- I) Explikace
- J) Postavy
- K) Barvy
- L) Obrázky z filmu

A.

ОДУВАНЧИК сохраняет свои цветочки от непогоды в зеленой чашечке, листочки которой плотно облегают нежные цветки (см. №1). Когда цветочки вырастают и распускаются, листочки чашечки постепенно расходятся, чтобы дать цветам возможность распусти свои желтые венчики и красаться на солнце, привлекать насекомых (см. №2, 3, 4, 5). Но вот цветок распустился (см. №4, 5). Зеленая чашечка со своими листочками задачу — сохранить от непогоды цветы — выполнила. Теперь перед ней встает новая задача. Ведь под цветками образовались завязь — это будущие семена. Они вначале малы, нежны, боится непогоды, нуждаются в защите. И вот чашечка должна защитить и семена, она снова закрывается (см. №6). Венчики желтые уже не нужны, они опадают (см. №7), а внутри чашечки под защитой ее листочков созревают семена. По мере созревания семян листочки чашечки расходятся (см. №8) и совершенно отгибаются вниз, когда семена созреют окончательно (см. №9, 10). Я сорвал один распустившийся цветок одуванчика и положил его на солнце. Через полчаса чашечка сама закрылась, сохраняя внутри своих зеленых листочков молодую завязь. Этот закрывшийся цветок см. под №11.

Сколько
 1) лопастей (долек) в листе "манжетки",
 2) чашелистиков в чашечке "семишника" или "седмичника"

B.

C.

D.

E.

F.

G.

H.

I.

J.

Цвет кожи

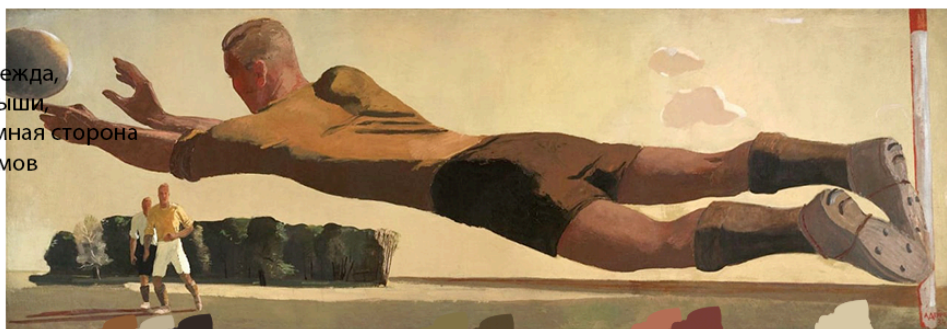
Небо,
светлая сторона
домов

Флаги, Кремль,
платье мамы

Зелень
(свет и тень)

Одежда,
крыши,
темная сторона
домов

К.

L.

